

Konferencja „Projektowanie Uniwersalne – Dostępność Bez Ograniczeń”.

MOTYWACJA DO BUDOWANIA RACJONALNEJ STRATEGII PRZESTRZENNEJ

3

dr inż. arch. Joanna Borowczyk
Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska
Politechniki Łódzkiej

19 października 2016 roku uczestniczyliśmy w kolejnym zorganizowanym w Łodzi wydarzeniu związanym z koniecznością artykułowania realnych potrzeb społecznych i debaty na temat form zapobiegania dotychczasowej dyskryminacji przestrzennej. W całym województwie dominują wysokopodłogowe pojazdy transportu pasażerskiego, a przy wejściach do wielu budynków mieszczących publiczne instytucje brak jest pochylni. Rola organizacji pozarządowych we wspieraniu osób z niepełnosprawnością jest niewątpliwa, jednak najwyższa pora, aby skuteczne działania na rzecz usuwania barier na drodze do dostępności budynków, usług i wydarzeń stały się udziałem organów administracji publicznej na różnych szczeblach, gdyż to właśnie państwo jest władne stworzyć szeroko rozumiany system wyrównywania szans. Konferencja skierowana została do przedstawicieli powiatów, gmin oraz innych instytucji, bowiem ich działania, dodawane do siebie, mogą skutecznie zmieniać Polskę w kraj pozbawiony barier.

Stan wiedzy

Celem spotkania zorganizowanego z inicjatywy Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi we współpracy z Politechniką Łódzką, Uniwersytetem Łódzkim, Uniwersytetem Medycznym w Łodzi oraz Komendą Wojewódzką Policji stało się budowanie kompetencji przeciwdziałania dyskryminacji oraz poważna

refleksja nad zasadą równości, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Do udziału w wydarzeniu zaproszono jednostki odpowiedzialne za wypracowanie strategii wdrażania koncepcji projektowania uniwersalnego na terenie województwa i dysponujące narzędziami, aby obowiązek ten realizować. Z uwagi na fakt, że brakuje spójnego systemu wprowadzania zasad uniwersalnego

projektowania do programów kształcenia zawodów związanych z tworzeniem otoczenia urbanistycznego i architektonicznego, środowisko reprezentantów instytucji rządowych i jednostek samorządowych pilnie potrzebuje źródeł wiadomości dotyczących reguł kreowania przestrzeni dostępnej. To, jaki kształt przyjmuje przestrzeń publiczna i czy jej forma nie afirmuje dyskryminacji,

w dużej mierze zależy od stanu wiedzy i motywacji jednostek nią zarządzających. A zatem warto sygnalizować władzom potrzebę diagnozowania ewentualnych barier na drodze ku dostępności, nim zrealizowane zostaną niskiej jakości inwestycje obciążone słabościami wynikającymi z niedoboru potrzebnych informacji.

Mocne argumenty

W rozumieniu Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, której ratyfikacja przez Polskę miała miejsce 6 września 2012 roku, wszelkie formy różnicowania i wykluczania, w tym zaniechanie racjonalnego dostosowania środowiska do szczególnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, stanowią wykroczenie przeciwko godności i wartości człowieka. Zastosowanie się samorządów do zasad wywodzących się z Konwencji nie jest już tylko kwestią dobrej woli. Staje się ono w Polsce obowiązkiem wynikającym z ostatnio zrealizowanych zmian legislacyjnych oraz kluczowych dokumentów i wytycznych dla programowania i wdrażania Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych.

Jednym z wiodących argumentów w dyskusji na temat projektowania uniwersalnego jest to, że realizacja idei posłużyć ma z założenia wszystkim użytkownikom przestrzeni, tak aby mogli z niej korzystać w sposób samodzielny i niezależny. O przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni publicznej w ujęciu uniwersalnym opowiedzieli gościom konferencji m. in. prof. Joanna Olenderek (Politechnika Łódzka), prof. Marek Wysocki (Politechnika Gdańska) oraz dr Agnieszka Kowalska-Styczeń (Politechnika Śląska). Wśród zebranych najwięcej pozytywnych emocji wzbudziły wieńczące spotkanie wystąpienia Pani Elżbiety Oleksiak (Polski Związek Niewidomych), Pana Macieja Kowalskiego (Spółdzielnia Fado) oraz reprezentantów Fundacji Aktywnej Rehabilitacji: Pana Tomasza Domańskiego i Pana Michała Matusiaka, którzy sugestywnie i rzetelnie omówili doświadczenia osób z różnymi niepełnosprawnościami. Prelegenci podkreślali wielokrotnie, że pomimo iż inwestycja może nie zakładać wsparcia skierowanego bezpośrednio do

wybranych grup dyskryminowanych, to jednak trwałe efekty projektu zrealizowanego zgodnie z zasadami uniwersalności mogą mieć wielce pozytywny wpływ na funkcjonowanie wszystkich mieszkańców. Przedstawione na konferencji przykłady dobrych praktyk pozwoliły ponadto dowiedzieć, że, wbrew powszechnym opiniom, przestrzenie dostępne mogą być bardzo atrakcyjne pod warunkiem wysokiego poziomu zaangażowania i kreatywności osób je aranżujących.

Warto rozmawiać

Kolejna konferencja nie złagodzi bezpośrednio codziennych trudów osób z niepełnosprawnościami. Nadrabianie wielowiekowych zaniedbań bywa procesem budzącym frustrację, szczególnie gdy wciąż uzasadniać trzeba sens tworzenia środowiska przyjaznego wszystkim użytkownikom. Należy jednak założyć, że mimo palącej potrzeby najbardziej praktycznego działania na rzecz osiągania skutecznych rozwiązań, nie możemy bagatelizować sensu powracających dyskusji na temat celowości kreowania dostępności, także w odniesieniu do zasad projektowania uniwersalnego. Każda taka debata powoduje bowiem, że coraz większa liczba pracowników administracji publicznej umie rozpoznawać potrzeby i oczekiwania osób z niepełnosprawnościami, a także zyskuje nowe kompetencje umożliwiające bardziej skuteczne reagowanie na niedopuszczalną dyskryminację powszechnie występującą w przestrzeni publicznej.